

ECRI

European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance
Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței

CRI (2001) 7

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței

COMPILAȚIE A
RECOMANDĂRILOR DE POLITICĂ GENERALĂ
A ECRI

Strasbourg, ianuarie 2001

Secretariatul ECRI / Secrétariat de l'ECRI / Secretariat of ECRI
Direcția Generală a Drepturilor Omului – DGH II /
Direction Générale des Droits de l'Homme – DG II /
Directorate General of Human Rights – DG II
Consiliul Europei / Conseil de l'Europe / Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Vizitati situl nostru Internet: www.ecri.coe.int

In cadrul activităților referitoare la teme generale, ECRI elaborează o serie de recomandări de politică generală adresate guvernelor tuturor statelor membre. Acestea acoperă principalele domenii ale luptei împotriva rasismului și intoleranței și furnizează liniile directe pentru punerea în practică a politicilor naționale globale. Prima recomandare de politică generală a ECRI este deosebit de cuprinzătoare, incluzând aspectele juridice și non-juridice ale luptei împotriva rasismului și a intoleranței. Cea de-a doua recomandare a ECRI este axată asupra rolului organismelor naționale specializate în combaterea rasismului și a intoleranței (avocatul poporului, comisii etc.). A treia recomandare se referă la combaterea rasismului și intoleranței împotriva Romilor/Țiganilor. Cea de-a patra urmărește promovarea anchetelor naționale asupra experiențelor și percepției discriminării și rasismului din punctul de vedere al potențialelor victime. Cea de-a cincea recomandare de politică generală se referă la măsurile de combatere a intoleranței și discriminării împotriva musulmanilor.

CUPRINS

Pagină

Recomandarea de politică generală Nr. 1 Combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței.....	5
Recomandarea de politică generală Nr. 2 Organisme specializate pentru combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național.....	10
Recomandarea de politică generală Nr. 3 Combaterea rasismului și intoleranței împotriva Romilor/Țiganilor.....	15
Recomandarea de politică generală Nr. 4 Anchete naționale asupra experiențelor și percepției discriminării și rasismului din punctul de vedere al potențialelor victime.....	19
Recomandarea de politică generală Nr. 5 Combaterea intoleranței și discriminării împotriva musulmanilor.....	24

Recomandarea de politică generală Nr. 1 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și a Intoleranței (ECRI)^x

Combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței

Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței:

Amintind Declarația adoptată de șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei la Summitul de la Viena din 8-9 octombrie 1993;

Amintind faptul că Planul de Acțiune asupra combaterii rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, ca parte componentă a acestei Declarații a invitat Comitetul Miniștrilor să înființeze Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței cu mandatul, printre altele, de a formula recomandări de politică generală către statele membre;

Având în vedere propunerile conținute de Recomandarea Nr. 1275 asupra luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la 28 iunie 1995;

Convinsă că o luptă eficientă împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței implică o abordare susținută și cuprinzătoare, concretizată printr-o gamă largă de măsuri care se completează și se întăresc reciproc, acoperind toate aspectele vieții;

Recunoscând diversitatea socială, economică și juridică a statelor membre și necesitatea adoptării de măsuri specifice în domeniu, care să reflecte această diversitate;

Conștienți de faptul că nu sunt suficiente doar măsurile juridice în combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, dar că acestea au, totuși, o importanță primordială și că aplicarea defectuoasă a legislației existente, discreditează ansamblul măsurilor adoptate în lupta împotriva rasismului și intoleranței;

Amintind faptul că strategiile preventive pe termen mediu și lung care se bazează în special pe măsurile cu caracter educativ sunt cruciale pentru a limita diversele manifestări ale rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței și exprimând în acest sens sprijinul său pentru inițiativa adoptată în cadrul Consiliului Europei, în special în domeniul predării istoriei, precum și pentru Recomandarea (84)18 asupra pregătirii profesorilor în domeniul educației pentru înțelegere interculturală, în special în contextul migrării, precum și pentru Recomandarea R(85)7 asupra predării și învățării drepturilor omului în școli;

Recunoscând rolul activ pe care media îl poate avea în promovarea culturii, toleranței și înțelegerii reciproce;

---

^x Strasbourg, 4 octombrie 1996

Dorind ca prin această primă recomandare de politică generală, complementară altor eforturi întreprinse la nivel internațional, să ajute statele membre în combaterea eficientă a rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, prin propunerea de măsuri concrete și specifice într-un număr limitat de domenii care sunt în mod special pertinente;

Recomandă guvernelor statelor membre următoarele:

A. REFERITOR LA DREPTUL NAȚIONAL, APLICAREA LEGII ȘI RECURSURILE JUDICIARE

- Să determine angajarea statului, ca prin ordinea sa juridică internă, de exemplu în cadrul Constituției sau a Legii fundamentale, să asigure tratamentul egal al tuturor persoanelor și să lupte împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței.
- Să semneze și să ratifice instrumentele juridice internaționale care figurează în anexă.
- Să fie adoptate măsuri prin care dreptul național penal, civil și administrativ să combată în mod expres și specific, rasismul, xenofobia, antisemitismul, și intoleranța, care prevăd, în special:
  - că discriminarea în angajare și în furnizarea de bunuri și servicii către public este ilegală;
  - că actele rasiste și xenofobe sunt pedepsite cu severitate prin metode cum ar fi:
    - definind drept delict specific delictelor comune care au un caracter rasist sau xenofob;
    - ținând cont în special de motivațiile rasiste sau xenofobe ale autorului delictului;
  - că infracțiunile penale cu caracter rasist sau xenofob pot fi urmărite din oficiu;
  - că, în conformitate cu obligațiile asumate de către state sub incidența instrumentelor internaționale, și în special a Articolului 10 și 11 a Convenției Europene a Drepturilor Omului,

exprimarea orală, în scris și audio-vizuală și alte forme de exprimare, inclusiv media electronică, care incită la ură, discriminare și violență împotriva grupurilor rasiale, etnice, naționale sau religioase sau împotriva membrilor acestora, pe motiv că aceștia aparțin unui asemenea grup, sunt considerate, din punct de vedere juridic, drept o infracțiune penală, care vizează, de asemenea, producția, distribuția și depozitarea pentru distribuție a materialului în chestiune;
- În conformitate cu obligațiile internaționale menționate mai sus, să fie adoptate măsuri, inclusiv, dacă este nevoie, măsuri juridice, pentru combaterea

organizațiilor rasiste – fiind conștienți că acestea pot reprezenta un pericol la adresa drepturilor omului și grupurilor minoritare – inclusiv interzicerea unor asemenea organizații dacă se consideră că astfel se contribuie la lupta împotriva rasismului;

- Să sensibilizeze publicul larg asupra legislației în domeniul combaterii rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;
- Să acorde prioritate urmărilor penale împotriva delictelor cu caracter rasist sau xenofob și acestea să fie desfășurate într-o manieră energică și consecventă;
- Să colecteze și să publice date statistice precise asupra numărului de delictes rasiste sau xenofobe semnalate de poliție, de urmăriri, asupra motivelor din cauza cărora nu s-a efectuat urmărirea și asupra rezultatului cazurilor;
- Să ofere victimelor discriminării recursuri legale adecvate, fie în drept penal sau în drept administrativ și civil, acolo unde pot fi asigurate compensații pecuniare sau alte compensații;
- Să pună la dispoziția victimelor discriminării asistență juridică adecvată atunci când acestea doresc să facă un recurs legal;
- Să facă cunoscute recursurile legale și mijloacele de a avea acces la acestea.

B. REFERITOR LA POLITICILE ÎN ANUMITE DOMENII

- Să se adopte măsuri în domeniul educației și informației în vederea întăririi luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;
- Să se adopte politici care să întărească sensibilizarea asupra bogăției pe care diversitatea culturală o aduce societății;
- Să se realizeze cercetări asupra naturii, cauzelor și manifestărilor rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel local, regional și național;
- Să vegheze pentru ca programele școlare, de exemplu cele în domeniul predării istoriei, să fie astfel întocmite încât să întărească aprecierea diversității culturale;
- Să înființeze și să susțină cursuri de pregătire pentru promovarea sensibilității culturale, conștientizarea prejudecăților și cunoașterea aspectelor legale ale discriminării pentru cei responsabili cu recrutarea și promovarea procedurilor, pentru cei care au contact direct cu publicul și pentru cei care trebuie să vegheze ca persoanele din organizații să se conformeze normelor și politicilor de nediscriminare și egalitate a șanselor;
- Să asigure, în special, ca asemenea pregătiri să fie introduse și menținute pentru poliție, pentru personalul din instanțele de justiție penală, pentru personalul penitenciarelor și personalul care are de-a face cu non-cetățeni, în special refugiații și cei care solicită azil;

- Să încurajeze funcționarii publici să fie conștienți de necesitatea promovării toleranței în declarațiile lor publice;
- Să vegheze pentru ca poliția să trateze în mod egal toți membrii publicului și să se abțină de la orice fel de act de rasism, xenofobie, antisemitism și intoleranță;
- Să dezvolte structurile formale și informale de dialog dintre poliție și comunitățile minoritare și să vegheze pentru existența unui mecanism care să permită cercetarea într-o manieră independentă a incidentelor și domeniile de conflict dintre poliție și grupurile minoritare;
- Să încurajeze recrutarea de membri ai grupurilor minoritare în serviciile publice, la toate nivelurile, și în special în poliție și în personalul auxiliar;
- Să vegheze ca serviciile publice, cum ar fi cele de sănătate, de ajutor social și de educație să fie accesibile tuturor, fără discriminare;
- Să se adopte măsuri specifice, cum ar fi furnizarea de informații cu țintă, pentru a asigura faptul ca toate grupurile în drept să aibă acces la aceste servicii;
- Să se promoveze și să se sporească egalitatea reală a șanselor prin asigurarea existenței unor măsuri speciale de pregătire care să ajute oamenii aparținând minorităților naționale să intre pe piața de muncă;
- Să inițieze cercetarea practicilor discriminatorii și a barierelor sau mecanismelor de excludere din sectorul public și privat de locuințe;
- Să asigure ca sectorul public de locuințe să fie alocat pe baza criteriilor publicate care sunt justificabile, adică cele care asigură accesul egal al tuturor acelorora în drept, indiferent de originea lor etnică;
- Având în vedere că este dificil să se dezvolte și să se implementeze în mod eficient politici în domeniile aflate în discuție în absența datelor bune, să se strângă, în concordanță cu legislația europeană, reglementări și recomandări asupra protecției datelor și protecției intimității, acolo și atunci când este nevoie, date care vor sprijini evaluarea situației și experiențelor grupurilor care sunt vulnerabile în mod deosebit față de rasism, xenofobie, antisemitism și intoleranță.

ANEXĂ

Lista instrumentelor juridice internaționale în domeniu

- Convenția pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (Convenția Europeană a Drepturilor Omului) (1950) și protocoalele adiționale;
- Convenția Organizației Națiunilor Unite referitoare la Statutul Refugiaților (1951)
- Convenția Organizației Internaționale a Muncii referitoare la Discriminare în materie de angajare și profesie;
- Carta Socială Europeană (1961) și protocoalele sale adiționale;
- Convenția UNESCO referitoare la Lupta împotriva Discriminării în Educație (1960);
- Convenția Internațională pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială (1965);
- Pactul Internațional relativ la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (1966);
- Pactul Internațional relativ la Drepturile Civile și Politice (1966) și primul său protocol adițional;
- Carta Europeană a Limbilor Regionale și Minoritare (1992);
- Convenția-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale (1995).

Recomandarea de politică generală Nr. 2 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI)^x

Organisme specializate de combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI):

Reamintind Declarația adoptată de șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei, la Summitul de la Viena din 8-9 octombrie 1993;

Reamintind că Planul de Acțiune privind combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, definit în cadrul acestei Declarații, a invitat Comitetului Miniștrilor să înființeze Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței care are ca mandat, printre altele, formularea recomandărilor de politică generală pentru statele membre;

Luând în considerare Rezoluția 48/134 adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 decembrie 1993 privind Instituțiile Naționale pentru Promovarea și Protejarea Drepturilor Omului;

Luând în considerare, de asemenea, principiile fundamentale stabilite la prima întâlnire internațională a Instituțiilor Naționale pentru Promovarea și Protejarea Drepturilor Omului, ținută la Paris în 7-9 octombrie 1991 (cunoscute ca “Principiile de la Paris”);

Reamintind diferitele Rezoluții adoptate la prima și la a doua întâlnire europeană a Instituțiilor Naționale pentru Promovarea și Protejarea Drepturilor Omului, ținute la Strasbourg în 7-9 noiembrie 1994 și, respectiv, la Copenhaga în 20-22 ianuarie 1997;

Luând în considerare Recomandarea nr. R (85) 13 a Comitetului Miniștrilor privind instituția Avocatului Poporului;

Luând, de asemenea, în considerare lucrările desfășurate în cadrul Comitetului Director pentru Drepturile Omului (CDDR) referitoare la înființarea instituțiilor naționale independente a drepturilor omului;

Subliniind că lupta contra rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței reprezintă o parte integrantă a protejării și promovării drepturilor fundamentale ale omului;

Reamintind propunerea ECRI de întărire a clauzei de nediscriminare (Articolul 14) a Convenției Europene a Drepturilor Omului;

Profund convinsă că fiecare trebuie să fie protejat împotriva discriminării bazate pe rasă, culoare, limbă, religie, origine națională sau etnică sau împotriva discriminării care poate indirect să provină din aplicarea legii în aceste domenii;

---

^x Strasbourg, 13 iunie 1997

Convinsă de necesitatea de a acorda cea mai mare prioritate măsurilor de aplicare integrală a legislației și a politicilor destinate combaterii rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;

Reamintind că o strategie eficientă împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței se bazează în mare parte pe sensibilizarea, informarea și educarea publicului cât și pe protejarea și promovarea drepturilor indivizilor care aparțin grupurilor minoritare;

Convinsă că organismele specializate în combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național pot contribui prin acțiuni concrete la diferite niveluri, la întărirea eficienței ansamblului de măsuri luate în acest domeniu și la asigurarea consilierii și a informării autorităților naționale;

Apreciind faptul că astfel de organisme specializate au fost deja înființate și funcționează în câteva state membre;

Recunoscând că forma pe care aceste organisme o ia poate varia în funcție de circumstanțele din diferitele state membre și poate face parte dintr-un organism cu obiective mai largi din domeniul drepturilor omului în general;

Recunoscând, de asemenea, necesitatea guvernelor însăși de a furniza informații și de a fi accesibile organismelor specializate și de a le consulta asupra problemele relevante funcțiilor lor;

Recomandă guvernelor statelor membre:

1. să ia în considerare cu atenție posibilitatea înființării de organisme specializate în combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național, în cazul în care astfel de organisme nu există deja;
2. pentru examinarea acestei probleme să se ghideze după principiile de bază conținute în anexa acestei recomandări și să se inspire din acestea în măsura în care aceste principii constituie opțiuni prezentate spre a fi discutate la nivel național.

Anexa la Recomandarea de politică generală Nr. 2 a ECRI

Principiile de bază referitoare la organismele specializate în combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței la nivel național

Capitolul A: statutele care instituie organismele specializate

Principiul 1

Mandat

1. Organismele specializate ar trebui dotate cu un mandat enunțat clar printr-un text constituțional sau alt text legislativ;
2. Mandatul organismelor specializate ar trebui să stabilească alcătuirea, sfera de competență, atribuțiile statutare, responsabilitățile și finanțarea acestora.

* * *

Capitolul B: forme alternative de organisme specializate

Principiul 2

1. Conform tradițiilor juridice și administrative ale țărilor în care acestea sunt stabilite, organismele specializate pot lua diferite forme.
2. Rolul și funcțiile stabilite prin intermediul principiilor de mai sus ar trebui îndeplinite de organisme care ar putea lua forma, de exemplu, a comisiilor naționale pentru egalitate rasială, a Avocatului Poporului pentru discriminare etnică, a centrelor/oficiilor pentru combaterea rasismului și promovarea egalității șanselor, sau alte forme, inclusiv a organismelor cu obiective mai largi din sfera drepturilor omului în general.

* * *

Capitolul C: funcțiile și responsabilitățile organismelor specializate

Principiul 3

În funcție de circumstanțele, legea și practica națională organismele specializate ar trebui să conțină cât mai multe din funcțiile și responsabilitățile următoare:

- a. să lupte pentru eliminarea diferitelor forme de discriminare stabilite în preambul și să promoveze egalitatea șanselor și a bunelor relații între persoanele aparținând tuturor grupurilor diferite;
- b. să urmărească conținutul și efectele legislației și ale actelor administrative relevante pentru combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței și să facă propuneri, dacă este necesar, pentru modificarea legislației în cauză;

- c. să consilieze autoritățile legislative și executive pentru a îmbunătăți reglementările și practica în domeniile relevante;
- d. să furnizeze ajutor și asistență, inclusiv ajutor juridic, victimelor pentru a le proteja drepturile în fața instituțiilor și tribunalelor;
- e. în funcție de cadrul juridic al țării în cauză, să facă recurs dacă și când este necesar sesizând, dacă este cazul, tribunalele sau alte instanțe judiciare;
- f. să se sesizeze de plângerile și petițiile referitoare la anumite cazuri și să caute concilierea fie pe cale amiabilă fie, în limitele prescrise de lege, prin decizii juridice constrângătoare;
- g. să dețină puterile adecvate pentru obținerea probelor și informațiilor în vederea realizarea funcțiilor descrise mai sus;
- h. să furnizeze informații și sfaturi organismelor și instituțiilor interesate, incluzând organismele și instituțiile statului;
- i. să emită avize referitoare la normele de practică anti-discriminatorie din domeniile specifice, norme care să dețină fie putere de lege, fie să fie aplicabile în mod voluntar;
- j. să promoveze și să contribuie la pregătirea unor anumite grupuri-țintă, fără prejudiciu față de rolul fundamental în materie de pregătire care revine organizațiilor profesionale în cauză;
- k. să promoveze sensibilizarea publicului larg asupra problemelor de discriminare și să producă și să publice informații și documente pertinente;
- l. să sprijine și să încurajeze organizațiile cu obiective similare cu cele ale organismelor specializate;
- m. să țină cont și, dacă este cazul, să reflecte preocupările acestor organizații.

* * *

Capitolul D: administrarea și funcționarea organismelor specializate

Principiul 4

Compoziția

Compoziția organismelor specializate sub forma comisiilor și a altor forme asemănătoare, ar trebui să reflecte societatea în ansamblul și diversitatea ei.

Principiul 5

Independența și responsabilitatea

1. Organismelor specializate ar trebui să li se atribuie fonduri suficiente pentru a-și duce la îndeplinire eficient funcțiile și responsabilitățile, iar fondurile ar trebui să fie supuse anual aprobării parlamentului;

2. Organismele specializate ar trebui să funcționeze fără intervenția statului și cu toate garanțiile necesare independenței lor, incluzând libertatea de a-și numi propriul personal, a-și gestiona resursele proprii după cum consideră și a-și exprima public punctele lor de vedere;
3. Organismele specializate trebuie să producă în mod independent rapoarte privind acțiunile lor, având la bază obiective clare și, dacă este posibil, care pot fi evaluate, pentru a fi dezbătute în parlament;
4. Mandatul organismelor specializate trebuie să enunțe clar dispoziții referitoare la nominalizarea membrilor săi și trebuie să conțină garanții adecvate contra destituirii arbitrare sau a ne-înnoirii arbitrare a unei numiri, atunci când re-înnoirea reprezintă regula.

Principiul 6

Accesibilitatea

1. Organismele specializate ar trebui să fie ușor accesibile persoanelor a căror drepturi sunt protejate de acestea;
1. Organismele specializate ar trebui să stabilească, acolo unde este cazul, birouri locale care să le mărească accesibilitatea și care să le îmbunătățească eficiența funcțiilor de educare și pregătire.

* * *

Capitolul E: stilul de operare al organismelor specializate

Principiul 7

1. Organismele specializate ar trebui să opereze astfel încât să maximizeze calitatea studiilor și avizele lor și prin aceasta, credibilitatea lor în fața autorităților naționale și ale comunităților ale căror drepturi ele urmăresc să le protejeze și să le întărească;
2. Prin stabilirea organismelor specializate, statele membre ar trebui să urmărească ca acestea să dețină un acces adecvat la guvern, să fie prevăzute de la guvern cu suficiente informații care să le asigure îndeplinirea funcțiilor lor și să fie pe deplin consultate în problemele de competența lor;
3. Organismele specializate ar trebui să se asigure că operează într-o manieră care este clar independentă politic.

Recomandarea de politică generală Nr. 3 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI)^x

Combaterea rasismului și intoleranței față de romi/Tigani

Comisia europeană împotriva rasismului și intoleranței:

Reamintind Declarația adoptată de Șefii de state și de guverne din țările membre ale Consiliului Europei, cu prilejul primei reuniuni la nivel înalt a Consiliului Europei, desfășurat la Viena, între 8-9 octombrie 1993;

Reamintind faptul că Planul de acțiune împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, definit în cadrul acestei declarații, adresează Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei invitația de a înființa Comisia europeană împotriva rasismului și intoleranței, al cărei mandat constă, printre altele, în formularea de recomandări de politică generală destinate statelor membre;

Reamintind, în același timp, faptul că declarația finală și planul de acțiune adoptate de Șefii de state și de guverne din țările membre ale Consiliului Europei, cu ocazia celei de-a doua reuniuni la nivel înalt, organizată la Strasbourg, între 10 și 11 octombrie 1997;

Subliniind că această Declarație finală vine să reconfirme scopul acțiunii comune a statelor membre ale Consiliului Europei de a construi o societate europeană mai liberă, mai tolerantă și mai dreaptă, cheamă, în același timp la intensificarea luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;

Luând notă de propunerea referitoare la desemnarea unui Mediator european pentru problemele romilor/țiganilor, menționată în Recomandarea 1203 (1993) a Adunării Parlamentare;

Având în vedere concluziile seminarului privind “dimensiunea umană” și problemele romilor în zona CSCE (OSCE), organizat între 20-23 septembrie 1994 de către Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE), în strânsă colaborare cu Consiliul Europei, și cooperarea permanentă în acest domeniu între cele două organizații;

Exprimându-și satisfacția în legătură cu numirea, în 1994, de către Secretarul General a unui Coordonator al Activităților Consiliului Europei în domeniul romilor/țiganilor;

Ținând seamă de lucrările Grupului de Specialiști în problemele romilor/țiganilor (MG-S-ROM);

Reamintind Recomandarea No R(97)21 a Comitetului Miniștrilor către Statele membre, referitoare la mass-media și la promovarea unei culturi a toleranței;

Reamintind prevederile conținute în recomandarea de politică generală No 1 a ECRI vizând sprijinirea statelor membre în combaterea eficientă a rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, propunându-le măsuri concrete și specifice într-un număr

---

^x Strasbourg, 6 martie 1998

restrâns de domenii cu relevanță specială;

Exprimând convingerea profundă că Europa este o comunitate de valori împărtășite, dintre care aceea a egalității în demnitate a tuturor oamenilor și a respectului acestei egale demnități constituie fundamentul oricărei societăți democratice;

Reamintind faptul că propria sa istorie îi impune Europei datoria de a păstra memoria, vigilența și rezistența în fața escaladării fenomenelor de rasism, xenofobie, antisemitism și intoleranță;

Înclinându-se cu respect în fața memoriei tuturor victimelor politicilor persecuției și exterminărilor rasiste petrecute în timpul celui de al doilea război mondial și reamintind faptul că un mare număr de romi/țigani au căzut victimă acestor politici;

Subliniind în acest sens calitatea Consiliului Europei de reprezentant și depozitar al valorilor fondatoare ale construcției europene care a început imediat după catastrofa celui de al doilea război mondial, și, mai cu seamă a valorii pe care o reprezintă protecția și promovarea drepturilor omului;

Reamintind că lupta împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței este parte integrantă din protecția și promovarea drepturilor omului, că aceste drepturi sunt universale și indivizibile și că sunt

drepturile oricărei persoane umane, fără nici o discriminare;

Subliniind faptul că lupta împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței privește în primul rând protecția drepturilor membrilor vulnerabili ai societății;

Împărtășind convingerea că orice acțiune împotriva rasismului și a discriminării ar trebui să aibă ca punct de plecare ipostaza victimei, căreia trebuie să-i îmbunătățească situația;

Constatând că romii/țigani au astăzi, pretutindeni în Europa, de suferit de pe urma prejudecăților persistente în ceea ce îi privește, că sunt victimele unui rasism profund înrădăcinat în societate, și ținte ale manifestărilor, adesea violente, de rasism și intoleranță, și că drepturile lor fundamentale sunt sistematic încălcate sau amenințate;

Constatând, de asemenea, că persistența prejudecăților privitoare la romi/țigani are ca efect discriminarea acestora în numeroase domenii ale vieții sociale și economice și că aceste discriminări sunt, în mare măsură, cauza procesului de excludere socială care îi afectează pe romi/țigani;

Împărtășind convingerea că promovarea principiului toleranței este o garanție a menținerii societăților deschise și pluraliste care fac posibilă coexistența pașnică;

recomandă guvernelor statelor membre următoarele:

- să semneze și să ratifice instrumentele internaționale pertinente în domeniul luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, în special Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale și Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare;
- să se asigure că denumirea utilizată în mod oficial pentru diversele comunități de romi/țigani este cea prin care comunitatea respectivă dorește să fie desemnată;
- având în vedere manifestările de rasism și intoleranță de pe urma cărora au de suferit romii/țigani, să acorde o înaltă prioritate punerii efective în practică a dispozițiilor conținute în recomandarea de politică generală No 1 a ECRI, prin care se solicită adoptarea măsurilor necesare pentru ca prevederile de drept intern, penal, civil și administrativ să combată în mod expres și specific rasismul, xenofobia, antisemitismul și intoleranța.
- să se asigure că atât discriminarea ca atare cât și practicile discriminatorii sunt combătute prin intermediul unor legislații adecvate și să urmărească introducerea în prevederile de drept civil a unor dispoziții exprese, în acest sens, mai ales în domeniul ocupării forței de muncă, al locuințelor și educației;
- să denunțe ca ilegală orice discriminare din partea autorităților publice aflate în exercițiul funcțiilor proprii;
- să ia măsurile necesare acordării de asistență judiciară adecvată romilor/țiganilor victime ale discriminării împotriva căreia doresc să utilizeze caile de atac prevăzute de lege;
- să ia măsurile care se impun pentru administrarea deplină și rapidă a actului de justiție în cauzele care privesc încălcarea drepturilor fundamentale ale Romilor/Țiganilor;
- să asigure, mai cu seamă, ca impunitatea să nu fie tolerată privitor la infracțiunile comise față de romi/țigani și să depună eforturile necesare ca acest lucru să fie adus la cunoștința marelui public;
- să pună în practică și să susțină programe de pregătire profesională destinate persoanelor care intervin la oricare din nivelurile diverselor componente ale administrării justiției pentru a promova sensibilizarea culturală și conștientizarea prejudecăților;
- să încurajeze dezvoltarea cadrului adecvat pentru un dialog între poliție, autoritățile locale și comunitățile de romi/țigani;

- să încurajeze sensibilizarea profesioniștilor din mass-media, atât a celor care reprezintă sectorul audio-vizual, cât și pe cel al presei scrise, față de responsabilitatea specială care le revine în a nu vehicula prejudecăți în exercițiul profesiei lor, mai ales în a nu prezenta evenimente care implică persoane individuale aparținând comunității de romi/țigani de o manieră care să prejudicieze comunitatea de romi/țigani, în ansamblul său;
- să ia măsurile necesare pentru ca dispozițiile care privesc chestiunea accesului, în drept sau în fapt, la cetățenie și la problema dreptului de azil să fie concepute și aplicate astfel încât să nu poată avea efecte discriminatorii, în special față de romi/țigani;
- să vegheze ca problemele legate de “nomadism” pe teritoriul unei țări, mai ales cele care privesc chestiunile legate de domiciliu și de urbanism, să fie rezolvate astfel încât să nu prejudicieze modul de viață al persoanelor implicate;
- să creeze cadrul instituțional apt să favorizeze rolul activ și participarea comunităților de romi/țigani la procesul de decizie, mai ales în contextul mecanismelor consultative la nivel național, regional și local, prin privilegierea noțiunii de parteneriat pe picior de egalitate;
- să ia măsuri specifice pentru a încuraja instruirea romilor/țiganilor în vederea deplinei cunoașteri și puneri în aplicare a drepturilor lor ca și a pregătirii lor în problemele care privesc modul de funcționare a sistemului juridic;
- să acorde o atenție specială situației femeilor aparținând comunităților de romi/țigani, care fac adesea obiectul unei duble discriminări: ca femei și ca membre ale comunității romilor/țiganilor;
- să combată ferm orice formă de segregare școlară față de copiii romi/țigani și să le asigure egalitatea efectivă a accesului la educație;
- să urmărească introducerea în programele tuturor școlilor a informațiilor privitoare la istoria și cultura romilor/țiganilor și să organizeze stagii de pregătire pentru profesori în aceste domenii;
- să susțină eforturile organizațiilor neguvernamentale care joacă un rol important în combaterea rasismului și a intoleranței față de romi/țigani și care le acordă asistența juridică adecvată;
- să încurajeze, organizațiile de romi/țigani să joace un rol activ în vederea consolidării societății civile;
- să contribuie la dezvoltarea măsurilor de întărire a încrederii, destinate menținerii și consolidării unei societăți deschise și pluraliste și coexistenței pașnice.

Recomandarea de politică generală Nr.4 a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI)^x

Anchete naționale asupra experienței și percepției discriminării și rasismului din punctul de vedere al potențialelor victime

Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței:

Amintind Declarația adoptată de șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei la Summitul de la Viena din 8-9 octombrie 1993;

Amintind faptul că Planul de Acțiune asupra combaterii rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, definit în cadrul acestei Declarații, a invitat Comitetul Miniștrilor să înființeze Comisia Europeană împotriva Rasismului și a Intoleranței, care are ca mandat, printre altele, formularea de recomandări de politică generală adresate statelor membre;

Amintind, de asemenea, faptul că Declarația Finală și Planul de Acțiune adoptate de șefii de stat și de guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei în cadrul celui de-al doilea Summit de la Strasbourg din 10-11 octombrie 1997;

Subliniind faptul că această Declarație Finală confirmă obiectivul statelor membre ale Consiliului Europei de a construi o societate europeană mai liberă, mai tolerantă și mai dreaptă și să facă apel, de asemenea, pentru intensificarea luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;

Amintind faptul că în Recomandarea de politică generală nr. 1, ECRI a chemat guvernele statelor membre să colecteze, în acord cu legislația europeană, reglementări și recomandări asupra protecției datelor și protecției intimității, acolo și atunci când este necesar, date care vor permite evaluarea situației și experiențelor grupurilor deosebit de vulnerabile în fața rasismului, xenofobiei, antisemitismului;

Subliniind faptul că datele statistice asupra actelor rasiste și de discriminare și asupra situației grupurilor minoritare, în toate domeniile vieții în societate, sunt indispensabile pentru identificarea problemelor și pentru formularea politicilor;

Convinși că acest tip de date statistice trebuie să fie completate de date referitoare la atitudini, opinii și percepții;

Considerând în acest sens, că, pe lângă anchetele în rândul populației, studiile orientate care vizează cunoașterea experienței și percepției rasismului și discriminării de către potențialele victime, pot constitui o sursă inovatoare și valoroasă de informare;

---

^x Strasbourg, 6 martie 1998

Considerând că rezultatele acestor anchete pot fi folosite în diverse moduri pentru a sublinia problemele și a ameliora situația;

Considerând, de asemenea, că recunoașterea validității experiențelor și percepțiilor potențialelor victime transmit un mesaj important atât populației, ca întreg, cât și grupurilor vulnerabile;

Studiind faptul că organizațiile de anchetă de acest fel din Europa vor furniza o imagine mai detaliată a situației în ceea ce privește rasismul și discriminarea, atât la nivel național cât și la nivel european;

Recomandă guvernelor statelor membre să adopte dispoziții care să asigure organizarea de studii naționale asupra experiențelor și percepției discriminării și rasismului de către potențialele victime, inspirându-se din liniile directoare anexate prezentei recomandări.

Anexă la recomandarea de politică generală nr. 4 a ECRI

Linii directoare pentru organizarea anchetelor asupra experiențelor și percepției rasismului și discriminării din punctul de vedere al potențialelor victime

I. Obiectivele generale ale acestor anchete

1. Scopul tipului de anchetă menționată în această recomandare este de a crea o imagine a problemelor rasismului și intoleranței din punctul de vedere al victimelor actuale sau potențiale. Această abordare inovatoare presupune realizarea unei anchete în rândul membrilor diverselor grupuri vulnerabile față de actele de rasism, xenofobie, antisemitism și intoleranță, cu întrebări care să vizeze obținerea de informații asupra experienței în materie de rasism și discriminare și asupra modului în care sunt percepute diversele aspecte ale societății în care aceștia trăiesc. Datele strânse se referă, așadar, la percepțiile și experiențele membrilor grupurilor vulnerabile. Aceste date pot completa și îmbogăți, prin mai multe date referitoare la incidente rasiste și niveluri de discriminare în diverse domenii și date referitoare la opinii și atitudini ale majorității populației referitoare la grupurile minoritare și problemele de rasism și intoleranță.

II. Organizarea practică a anchetelor

2. Conceperea și derularea acestor tipuri de anchete poate fi încredințată cercetătorilor sau institutelor cu experiență în domeniul rasismului și intoleranței, organismele de cercetare în materie de anchetă asigurând activitatea de teren.

3. Grupurile minoritare alese drept “categorii” pentru anchetă, vor depinde de circumstanțele naționale, și vor putea include, de exemplu, grupuri de imigranți, minorități naționale și/sau alte grupuri vulnerabile.

4. Factorii care trebuie avuți în vedere în cadrul selectării grupurilor alese drept “categorii”, trebuie să includă mărimea populației țintă și informații deja disponibile în ceea ce privește gradul de discriminare cu care se confruntă fiecare grup (de exemplu, statistici de angajare, informații asupra plângerilor în domeniul discriminării).

5. Poate fi oportună includerea grupurilor de “control” sau “contrast” pentru a se face o comparație de bază: de exemplu poate fi inclus în anchetă un grup minoritar, care în mod obișnuit nu pare a se confrunța cu probleme de discriminare și rasism.

6. Statisticile bune asupra populației care conțin informații asupra variabilelor cum ar fi locul nașterii, originea etnică, religie, limba maternă, cetățenie, etc.,

facilitează organizarea unor asemenea anchete. Dacă nu pot fi furnizate acest tip de date trebuie găsite alte mijloace de identificare și de găsire a persoanelor potrivite.

7. Trebuie să se țină cont de faptul că anumite grupuri care pot fi mai expuse rasismului și discriminării – de exemplu imigranții ilegali – pot fi greu accesibile pentru întocmirea acestor anchete.

III. Conceperea anchetelor

8. Pe lângă întrebările referitoare la controlul socio-economic și la alte elemente factuale, întrebările anchetei pot aparține următoarelor categorii mari:

- întrebări referitoare la situații concrete, cum ar fi raporturile cu diverse autorități (de ex. poliția, serviciile de sănătate, serviciile sociale, instituțiile de educație) precum și cu alte organisme (de ex. bănci, agenții imobiliare) și așezări (de ex. locuri de muncă, restaurante, locuri de recreere, magazine): întrebările pot fi legate de cât de des, într-o anumită perioadă de timp, (de ex. anul trecut sau în ultimii cinci ani) persoanele anchetate a fost victimele tratamentelor nedrepte din cauza apartenenței la un grup minoritar și la ce fel de tratament nedrept au fost supuse;
- întrebări referitoare la perceperea șanselor de participare pe picior de egalitate la viața din cadrul societății, la sensibilizarea asupra prevederilor specifice stabilite pentru ameliorarea situației grupurilor minoritare și la măsura în care aceste șanse devin realitate (de ex. șansele de reușită școlară și posibilitățile de formare profesională și de angajare).
- întrebări referitoare la percepții și atitudini: temele tratate pot include, dacă este nevoie, gradul de încredere în instituții, atitudinile față de imigrare sau politicile referitoare la minorități, evaluarea unei țări ca fiind rasistă sau xenofobă, probleme referitoare la religie, atitudini față de alte grupuri, dificultăți în stabilirea de contacte cu populația majoritară, identificarea cu țara gazdă și cu țara de origine, planuri de a rămâne sau de a se întoarce, unde se simt “mai acasă”, etc. Includerea unor astfel de teme face posibilă relevarea relațiilor interesante dintre gradul de discriminare experimentată și diversele atitudini și percepții.

9. Trebuie menționat faptul că asemenea întrebări generează, în special, date asupra *experiențelor subiective* de discriminare. Cu toate acestea, este oricum dificil să se studieze actele de discriminare obiectiv și “in vivo”, acestea existând în cadrul tuturor aspectele vieții cotidiene. Rapoartele asupra experiențelor subiective de discriminare reprezintă indicatori valoroși, în special când sunt confruntate cu alte tipuri de informații cum ar fi statisticile de șomaj, cazierile judiciare, plângerile la tribunal, etc.

IV. Urmările anchetelor

10. După o anumită perioadă de timp, poate fi organizată o continuare al anchetei în scopul cunoașterii evoluției fenomenului de discriminare și de rasism în timp, sau pentru a include diverse grupuri.

11. Rezultatele anchetei pot fi utilizate în diverse moduri, de ex.: pentru a evidenția domeniile în care trebuie întreprinse măsuri, pentru evaluarea și elaborarea politicilor care țin cont de experiența și preocupările grupurilor interesate, pentru a crește sensibilizarea opiniei publice și înțelegerea problemelor de discriminare din punctul de vedere al victimelor, pentru a crește sensibilizarea în rândul celor ce lucrează în domenii specifice asupra felului în care instituțiile și practica acestora (de ex., poliția, cei care angajează, prestarii de servicii) sunt percepute de grupurile minoritare.

**Recomandarea de politică generală Nr. 5
a Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI)^x**

Combaterea intoleranței și discriminării față de musulmani

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței:

Reamintind Declarația adoptată de șefii de stat și guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei la prima reuniune la nivel înalt desfășurată la Viena pe 8 și 9 octombrie 1993;

Reamintind că Planul de Acțiune privind combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței, elaborat ca parte a acestei Declarații, a invitat Comitetul Miniștrilor să înființeze Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței, care era mandată, printre altele, să elaboreze recomandări de politică generală către statele membre;

Reamintind, de asemenea, Declarația Finală și Planul de Acțiune adoptate de șefii de stat și guvern ai statelor membre ale Consiliului Europei la cea de-a doua reuniune la nivel înalt desfășurată la Strasbourg pe 10 și 11 octombrie 1997;

Subliniind că această Declarație Finală confirmă scopul statelor membre ale Consiliului Europei de a construi o societate europeană mai liberă, mai tolerantă și mai corectă și că aceasta solicită intensificarea luptei împotriva rasismului, xenofobiei, antisemitismului și intoleranței;

Reamintind că articolul 9 al Convenției Europene a Drepturilor Omului protejează dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie;

Reamintind, de asemenea, principiul non-discriminării cuprins în articolul 14 al Convenției Europene a Drepturilor Omului;

Luând în considerare propunerile cuprinse în Recomandarea Nr. 1162 privind contribuția civilizației islamice la cultura europeană, adoptată de Adunarea Parlamentară la 19 septembrie 1991;

Luând notă de concluziile seminarului privind religia și integrarea imigranților, organizat de Comitetul European asupra Migrației la Strasbourg între 24 și 26 noiembrie 1998;

Subliniind că instituțiile care guvernează relațiile dintre stat și religie diferă mult între statele membre ale Consiliului Europei;

---

^x Strasbourg, 16 martie 2000

Convinsă că într-o societate pluralistă coexistența pașnică a religiilor se bazează pe respectarea egalității și a non-discriminării între religii într-un stat democratic care separă clar legile statului de preceptele religioase;

Reamintind că iudaismul, creștinismul și islamismul s-au influențat reciproc și au influențat civilizația europeană timp de secole și reamintind în acest context contribuția pozitivă a islamismului la dezvoltarea continuă a societăților europene din care face parte integrantă;

Preocupată de semnalele conform cărora intoleranța religioasă față de comunitățile islamice și musulmane este în creștere în țări în care această religie nu este cea a populației majoritare;

Regretând puternic că islamismul este câteodată descris incorect pe baza unor stereotipuri ostile prin care această religie să fie percepută ca o amenințare;

Respingând orice viziune deterministă a islamismului și recunoscând marea diversitate internă care caracterizează practicarea acestei religii;

Ferm convinsă de necesitatea de a combate prejudiciile suferite de comunitățile musulmane și accentuând faptul că aceste prejucții se pot manifesta în diverse forme, mai ales prin atitudini generale negative, dar și, în diferite grade, prin acțiuni discriminatorii și prin violență și hărțuiri;

Reamintind că, în pofida semnelor de intoleranță religioasă la care se face referire mai sus, una dintre caracteristicile Europei din ziua de astăzi este tendința către diversitatea credințelor în cadrul societăților pluraliste ;

Respingând toate manifestările de extremism religios;

Accentuând faptul că principiul unei societăți multi-religioase și multi-culturale merge mână în mână cu dorința religiilor de a coexista în cadrul societății din care fac parte;

recomandă guvernelor statelor membre, unde s-au stabilit comunități de musulmani care trăiesc ca minoritate în țara lor:

- să se asigure că nu sunt discriminate comunitățile de musulmani în ceea ce privește maniera de organizare și practicare a religiei;
- să impună sancțiunile corespunzătoare în cazul discriminării pe motive religioase, în conformitate cu contextul național;
- să ia măsurile necesare pentru a se asigura că libertatea practicii religioase este garantată pe deplin; în acest context trebuie să se acorde o atenție deosebită înlăturării obstacolelor juridice sau administrative inutile, atât pentru construirea unui număr suficient de locuri de rugăciune pentru practicarea islamismului cât și pentru riturile sale funerare;
- să se asigure că instituțiile publice sunt conștiente de necesitatea elaborării unor dispoziții care să răspundă în practica de zi cu zi cerințelor culturale și altor cerințe legitime care decurg din caracterul multi-religios al societății;

- să verifice dacă există discriminare pe motive religioase în ceea ce privește obținerea cetățeniei și, dacă da, să ia măsurile necesare pentru a opri acest lucru;
- să ia măsurile necesare pentru a elimina orice manifestare de discriminare pe motive religioase în ceea ce privește accesul la educație;
- să ia măsuri, inclusiv legislative dacă este necesar, pentru a combate discriminarea religioasă în ceea ce privește accesul la locurile de muncă și din cadrul procesului muncii;
- să încurajeze angajatorii să elaboreze și să implementeze “coduri de conduită” pentru a combate discriminarea religioasă în ceea ce privește accesul la locurile de muncă și din cadrul lor și, unde este cazul, să încerce să realizeze locuri de muncă reprezentative pentru diversitatea societății în cauză;
- să verifice dacă membrii comunităților musulmane suferă de discriminare ca urmare a excluderii sociale, și, dacă da, să ia toate măsurile necesare pentru a combate aceste fenomene;
- să acorde o atenție deosebită situației femeilor musulmane, care pot suferi atât din cauza discriminării femeilor în general cât și din cauza discriminării musulmanilor;
- să se asigure că programele din școli și din învățământul superior – mai ales în domeniul predării istoriei - nu prezintă interpretări distorsionate ale istoriei culturale și religioase și nu își bazează descrierea islamismului pe percepții de ostilitate și amenințare;
- să se asigure că instrucția religioasă în școli respectă pluralismul cultural și să dispună pregătirea profesorilor în acest sens;
- să încurajeze dialogul cu comunitățile musulmane în ceea ce privește modalitățile de a facilita selectarea și pregătirea imamilor care cunosc societatea în care vor munci și care să aibă, dacă se poate, o anumită experiență în cadrul societății;
- să sprijine dialogul voluntar la nivel local și național pentru a sensibiliza populația din acele zone în care este nevoie de o atenție specială pentru a evita conflictul cultural și social;
- să încurajeze profesioniștii din domeniul comunicării, în special din sectorul mass-media și publicitar să reflecteze asupra imaginii pe care o transmit despre comunitățile musulmane și islamice și asupra responsabilității pe care o au în acest sens, de a nu vehicula prejudecăți și informații părtinitoare;
- să asigure monitorizarea și evaluarea eficienței tuturor măsurilor luate cu scopul de a combate intoleranța și discriminarea față de musulmani.